

MEDIJI O ZDRAVSTVU

četvrtak, 15. avgust 2024.godine

BLIC- "SVI ZARAŽENI IMAJU UPALU MOZGA!" Doktorka iz "Batuta" o stanju obolelih posle uboda zaraženog KOMARCA: "U teškom su stanju, pazite na ove simptome"

BLIC- Naš čuveni epidemiolog upozorava: "Neka vas ne zavaraju blagi simptomi, KOVID JE I DALJE TEŠKA BOLEST", a evo i zašto se virus razbuktao baš sada

B92- SZO proglasila epidemiju majmunskih boginja globalnom zdravstvenom krizom

POLITIKA- Korona utiče na promenu zanimanja

POLITIKA- Savet lekara: Leti najugroženiji pacijenti sa hroničnim oboljenjima, hidrirati organizam

The screenshot shows a news article on the Blic website. The headline reads: "SVI ZARAŽENI IMAJU UPALU MOZGA!" Doktorka iz "Batuta" o stanju obolelih posle uboda zaraženog KOMARCA: "U teškom su stanju, pazite na ove simptome". The article is dated 14. avgust 2024. and has 34 comments. An advertisement for collacare collagen is visible on the right side of the article.

"SVI ZARAŽENI IMAJU UPALU MOZGA!" Doktorka iz "Batuta" o stanju obolelih posle uboda zaraženog KOMARCA: "U teškom su stanju, pazite na ove simptome"

Epidemiološkinja dr Milunka Milinković sa Instituta "Batut" rekla je da sve osobe koje su zaražene od groznice Zapadnog Nila imaju teže kliničke slike koje se manifestuju upalama na mozgu.

Nakon što je pre skoro tri nedelje u Srbiji potvrđen prvi slučaj zaraze virusom Zapadnog Nila u ovoj sezoni, koju prenose komarci, do danas je zaraženo osam osoba - petorica muškaraca i tri žene.

Kako je izjavila dr Milunka Milinković svih osam registrovanih pacijenata imaju teže kliničke slike.

- To znači da imaju infekciju centralnog nervnog sistema, znači ili upalu moždanih ovojnica ili samog moždanog tkiva. Oni su hospitalizovani, jer takvo stanje zahteva hospitalizaciju u specijalističkim ustanovama i zahteva adekvatnu terapiju. Možemo reći da se radi o teškoj kliničkoj slici s obzirom da je u pitanju infekcija centralnog nervnog sistema - kaže dr Milinković.

Ističe da je bolest zastupljena kod oba pola, a prosečna starost obolelih je 68 godina.

- Pretežno obolevaju starije osobe od ovih težih formi. Od juna do novembra intenzivno se sprovodi nadzor u humanoј populaciji, odnosno kod ljudi, a takođe i nadzor među vektorima, prenosiocima ovog virusa, komarcima. Zaraženih obično ima u okrugu Vojvodine, slivovima reka. Tako je bilo i prethodne sezone kada je groznica Zapadnog Nila zabeležena u čak 15 okruga - kaže dr Milinković.

Opšta je osetljivost na ovu bolest

Dr Milunka Milinković ističe da je osetljivost na ovu infekciju opšta i da se ne može reći da su neke kategorije stanovništva u većem ili manjem riziku.

- Međutim, one grupe ljudi koje su u većem riziku da obole od težih formi bolesti svakako jesu osobe starije od 50 godina i osobe koje već imaju neko hronično oboljenje. Bilo da je u pitanju kardiovaskularno oboljenje ili da su oslabljenog imunološkog statusa, znači imunokompromitovane osobe. Zatim osobe sa metaboličkim poremećajima i sa bolestima bubrežnog sistema - kaže dr Milinković.

Šta se dešava kada ujede zaraženi komarac

Kada nas ubode komarac kod većine osoba bolest protiče asimptomatski, znači ne razvijaju se nikakvi simptomi i znaci bolesti, kaže dr Milinković.

Kod 20 odsto zaraženih osoba dolazi do pojave neke kliničke slike u vidu:

nespecifične povišene telesne temperature

može biti prisutna i blaga ospa

bolovi u mišićima i zglobovima

malaksalost

Dr Milinković objašnjava da ovakva klinička slika prolazi spontano nakon pet ili šest dana bez neke specifične terapije.

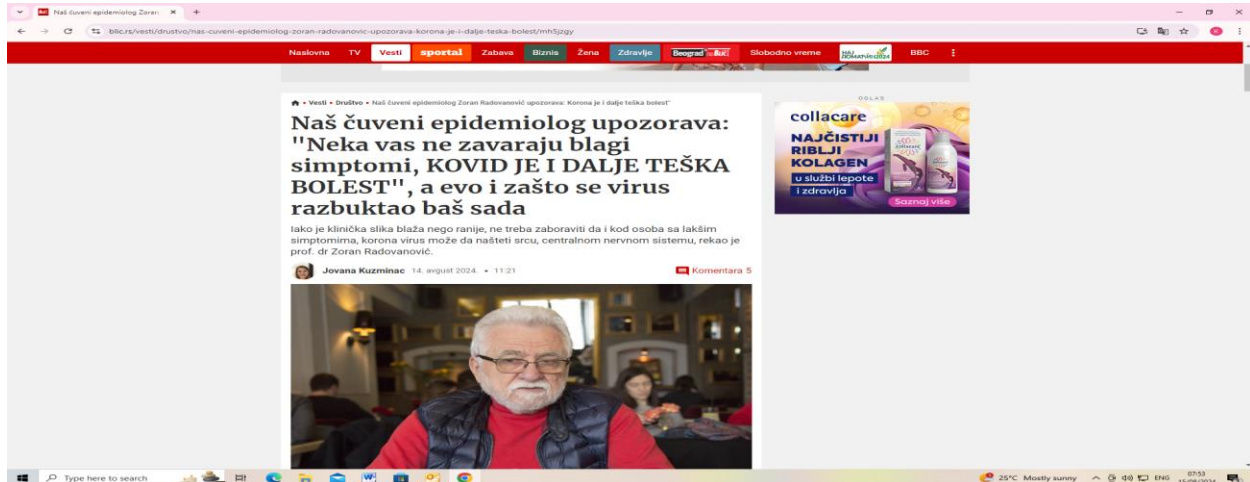
Kod malog broja zaraženih osoba, to je jedna od 150 zaraženih osoba, može se razviti teža forma bolesti, koja se manifestuje:

glavoboljom

ukočenošću vrata

ikonvulzijama

- U ovom slučaju obavezno je da se osobe koje imaju ovakve simptome jave svom izabranom lekaru i dalje u nadležne ustanove - kaže dr Milinković za RTS.

Naš čuveni epidemiolog upozorava: "Neka vas ne zavaraju blagi simptomi, KOVID JE I DALJE TEŠKA BOLEST", a evo i zašto se virus razbuktao baš sada

Iako je klinička slika blaža nego ranije, ne treba zaboraviti da i kod osoba sa lakšim simptomima, korona virus može da naštetiti srcu, centralnom nervnom sistemu, rekao je prof. dr Zoran Radovanović.

Iako aktivna varijanta koronavirusa, takozvani FLIRT, daje uglavnom blage simptome, ne treba zaboraviti da je kovid i dalje teška bolest.

To je u razgovoru za "Vijesti" kazao prof. dr Zoran Radovanović, epidemiolog u penziji. On objašnjava da FLIRT, nezvanični naziv dominantnog soja korona virusa inspirisan imenima mutacija u genetskom kodu, potiče od omikron varijante, koja je mnogo blaža od prethodnih.

"Sve varijante potiču od prethodnika, dominantne JN.1 varijante, a sada je sve to potomstvo omikron soja čije su razne mutacije aktivne već dve godine. Blaži je od prethodnih varijanti, odnosno daje blažu kliničku sliku. Većina osoba je ili preležala ili vakcinisana protiv kovid, pa više nismo nevinu populacija bez iskustva sa uzorčnikom infekcije", pojašnjava Radovanović.

"Kovid je i dalje teška bolest"

On, međutim, ističe da je kovid i dalje teška bolest, koja čak i kod osoba sa lakšim simptomima može da ošteti srce, centralni nervni sistem...

"Englezi već imaju istraživanja koja pokazuju da intelektualni kapaciteti slabe zbog kovid. Dugi kovid zavarava mlade koji ovu bolest preleže, kako kažu, na nogama. Javljaju se malaksalost, iscrpljenost, bolovi u kostima, moždana magla, pa čak i aktivni, energični ljudi okolini djeluju umorno i nezainteresovano", objašnjava Radovanović.

Koji su simptomi korone sada

On tvrdi da su simptomi isti, javljaju se gušobolja, kašalj, glavobolja, malaksalost, bolovi u mišićima, dijareja naročito kod dece, a ređe se nego pre javljaju gubitak čula mirisa i ukusa. Ovi simptomi, tvrdi, ne javljaju se jednako kod svih obolelih, a kovid napada sve organe.

Radovanović objašnjava da telesna temperatura nije više 38,5, kako je ranije bilo karakteristično za kovid, već varira.

"Simptomi traju od dva do tri dana, do desetak, a oporavak kod starijih ljudi ide teže. Klinička slika zavisi od toga da li osoba ima pridružene hronične bolesti, gojaznost, šećernu bolest...", kaže on.

"Virus će nastaviti da mutira"

Radovanović ističe da će virus nastaviti da mutira. Pojašnjava da je do sada otkriveno sedam korona virusa, a da je najčešći nazeb koji je najblaža zarazna bolest.

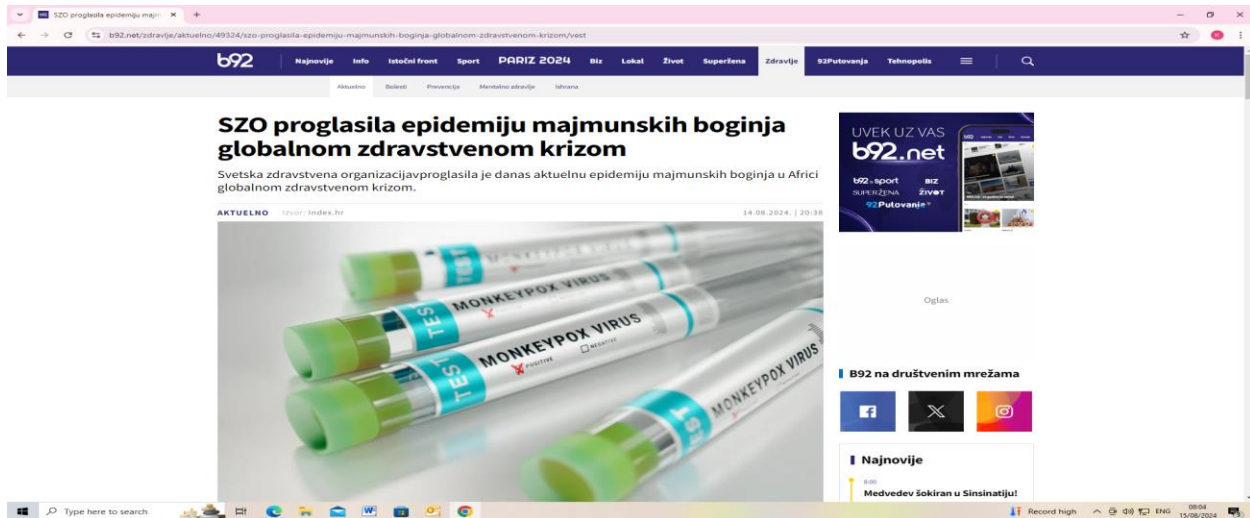
"Pored do tada poznata četiri koronavirusa, u ovom veku otkrivena su još tri, a to su SARS (Teški akutni respiratorni sindrom), MERS (Blisko-istočni respiratorni sindrom) i SARS Cov2. Novi korona virus se razlikuje od gripa koji već od proleća ide na drugu hemisferu i javlja se sezonski. Danas vidimo da kovid ima i letnji talas", navodi Radovanović.

Korona buknuła jer više ljudi boravi u klimatizovanim prostorijama

On kaže da je porast obolelih ovog leta delimično uslovljen time što smo imali dugo, toplo leto, pa veći broj ljudi boravi u klimatizovanim prostorijama.

"Razlog porasta broja obolelih je i u tome što se više putuje. Virus se posebno širi na putovanjima, na aerodromima, posebno u autobusima, dok je avion bezbedniji jer imamo vertikalno strujanje vazduha", objašnjava Radovanović.

On kaže da u Sjedinjenim Američkim Državama već savetuju da se protiv koviđa svi vakcinišu na jesen, ali i da je zaštitu potrebno ponuditi makar rizičnim grupama koje su u riziku da razviju komplikacije bolesti.

SZO proglasila epidemiju majmunskih boginja globalnom zdravstvenom krizom

Svetska zdravstvena organizacijavproglasila je danas aktuelnu epidemiju majmunskih boginja u Africi globalnom zdravstvenom krizom.

Kako javlja CNN, SZO je sazvala hitnu sednicu povereništvu za boginje zbog informacija da je smrtonosniji soj virusa stigao do četiri afričke regije koje prethodno nisu bile pogođene virusom.

Ovaj soj je pre bio ograničen na DR Kongo.

Nezavisni stručnjaci sastali su se danas kako bi izvestili glavnog direktora SZO-a Tedrosa Adhanoma o ozbiljnosti epidemije.

Nakon seednice SZO je objavio da je proglasio javnozdravstvenu vanrednu situaciju od međunarodne važnosti, najviši nivo uzbune prema međunarodnom zdravstvenom pravu.

"Vanredni događaj"

To je status koji Svetska zdravstvena organizacija daje "vanrednim događajima" koji predstavljaju rizik za javno zdravlje drugih zemalja jer se bolest širi u više država. Takve epidemije mogu zahtevati koordinisani međunarodni odgovor, navodi SZO.

Afrički centri za kontrolu i prevenciju bolesti ocenili su epidemiju vanrednim stanjem za javno zdravlje i kontinentalnu sigurnost dan ranije.

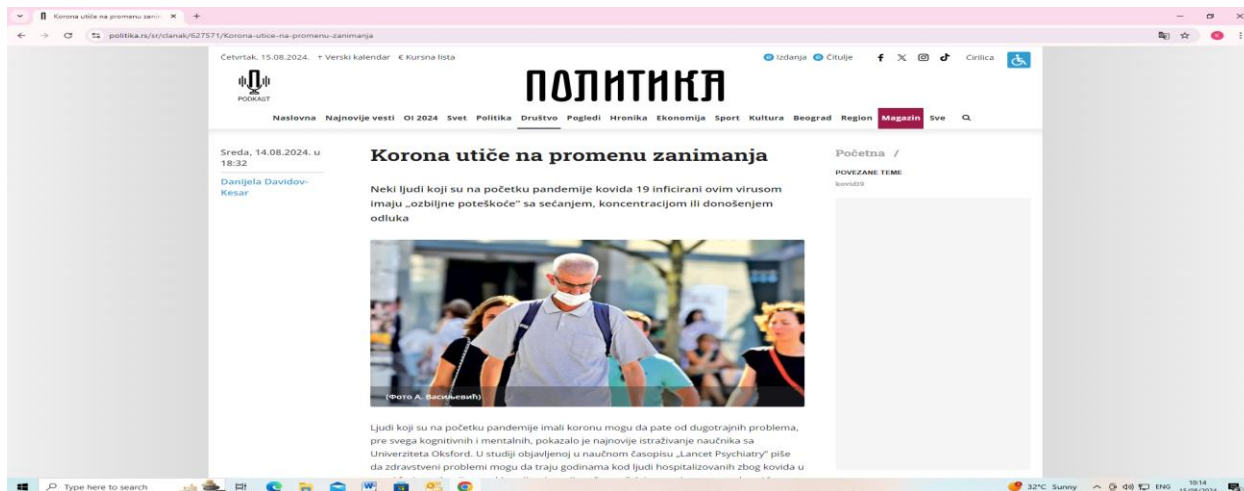
Od početka ove godine više od 17.000 slučajeva i više od 500 smrtnih slučajeva prijavljeno je u 13 zemalja u Africi, prema Afričkim centrima za kontrolu i prevenciju bolesti, koji klasifikuju ovu epidemiju kao "događaj vrlo visokog rizika".

Kakva je to bolest?

Majmunske boginje su virusna bolest koja se lako prenosi među ljudima i sa zaraženih životinja. Može se širiti bliskim kontaktom kao što su dodirivanje, poljupci ili seks, kao i preko kontaminiranih materijala poput, navodi SZO.

Simptomi uključuju temperaturu, bolan osip, glavobolju, bolove u mišićima i leđima, nedostatak energije i povećane limfne čvorove.

ПОЛИТИКА

Korona utiče na promenu zanimanja

Neki ljudi koji su na početku pandemije kovida 19 inficirani ovim virusom imaju „ozbiljne poteškoće” sa sećanjem, koncentracijom ili donošenjem odluka

Ljudi koji su na početku pandemije imali koronu mogu da pate od dugotrajnih problema, pre svega kognitivnih i mentalnih, pokazalo je najnovije istraživanje naučnika sa Univerziteta Oksford. U studiji objavljenoj u naučnom časopisu „Lancet Psychiatry” piše da zdravstveni problemi mogu da traju godinama kod ljudi hospitalizovanih zbog kovida u ranoj fazi pandemije, a neki pacijenti razviju teže, pa čak i nove simptome nakon 12 meseci, navodi se u istraživanju, preneo je „Gardijan”. Otkriveno je da je značajan broj pacijenata i nakon što je ozdravio imao kognitivne probleme dve-tri godine kasnije, kao i da se pogoršavaju simptomi depresije, anksioznosti i umora.

Pokazalo se i da je više od jedne od četiri osobe u studiji promenilo zanimanje nakon što je zaraženo virusom, često zato što više nisu mogle da se suoče sa kognitivnim zahtevima svog posla.

Iako je procenat pacijenata koji su prijavili depresiju, anksioznost i umor porastao nakon šest meseci, činilo se da su se kognitivni problemi poboljšali, a šest meseci nakon infekcije 44 odsto njih je imalo objektivne kognitivne deficite u poređenju sa 33 odsto nakon dve-tri godine.

Od početka izbijanja pandemije virusa korona 2020, u našoj zemlji je zaključno sa 29. julom ove godine registrovano ukupno 2.615.645 obolelih.

Kako za „Politiku” ističe docent dr Marko Stojanović, klinički farmakolog sa Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, tokom ranih faza pandemije kovida 19 pojavili su se izveštaji koji su govorili da osobe koje su bile zaražene SARS kov 2 imaju dugotrajne zdravstvene probleme. Takvi dugoročni problemi nazvani su postkovid i prijavljeno je da pogađaju skoro svaki organski sistem. Ključne karakteristike postkovida uključuju umor, disautonomiju (nepravilnosti autonomnog nervnog sistema), malaksalost i kognitivne poteškoće koje se još nazivaju „moždana magla”.

– Nekoliko velikih studija dokumentovalo je prisustvo neuroloških posledica, uključujući probleme sa kognicijom i pamćenjem, u postakutnoj fazi infekcije SARS kov 2. Nedavna analiza upitnika u „Njujork tajmsu” pokazala je da je nakon početka pandemije korone dodatnih milion radno aktivnih Amerikanaca prijavilo „ozbiljne poteškoće” sa sećanjem, koncentracijom ili donošenjem odluka. U studiji objavljenoj u „New England Journal of Medicine”, razjašnjeno je da infekcija SARS kov 2 može uticati na kogniciju. U istraživanje je uključeno 800.000 ispitanika iz uzorka od preko tri miliona osoba, iz studije REACT. Istraživači su procenili kogniciju među učesnicima koji su bili prethodno zaraženi ovim virusom i poredili ih sa nezaraženim učesnicima. Blagi kognitivni pad je primećen sa originalnim virusom, kao i sa svakom varijantom virusa, uključujući omikron (najzarazniju varijantu kovida 19, otkrivenu 2021, koja se brzo širila usled brojnih mutacija u regionu za sintezu spajk proteina) – ističe dr Stojanović.

U nedavno objavljenoj studiji u „Lancet Psychiatry”, podseća dr Stojanović, istraživači sa „Oksforda” prikazali su rezultate studije sprovedene širom Ujedinjenog Kraljevstva. Po njegovom mišljenju rezultati ove studije su još više zabrinjavajući nego prethodno pomenuti.

– Kod ispitanika je često primećena pojava psihijatrijskih simptoma kao što su depresija, anksioznost, hronični umor i problemi sa pamćenjem. Neki od pomenutih psihijatrijskih i kognitivnih problema su se i pogoršavali tokom vremena. Određeni psihijatrijski i kognitivni simptomi su nastajali rano, u prvih šest meseci nakon infekcije. Međutim, primećeno je da se problemi razvijaju i kod pacijenata dve-tri godine nakon infekcije. Dodatno, ova studija je utvrdila da je kod pacijenata kod kojih je nastao neki od pomenutih zdravstvenih problema u prvih šest meseci posle infekcije veća verovatnoća da se novi problem pojavi u narednom periodu od dve-tri godine. To znači da pojava, na primer, anksioznosti nakon pola godine od kovida predstavlja rizik od kognitivnog deficita u naredne dve-tri godine – pojašnjava dr Stojanović. Ova studija je uspela da, kaže naš sagovornik, da mali uvid u to kakve posledice mogu imati ovi kognitivni poremećaji na funkcionisanje ljudi.

– Tako smo saznali da je promena zanimanja najizraženija posledica postkovid kognitivnog deficita. Zanimljivo je da je svaki četvrti ispitanik iz studije prijavio promenu zanimanja, kao i da je značajan broj njih kao razlog za promenu naveo loše zdravstveno stanje. Promena zanimanja je bila snažno povezana sa kognitivnim deficitima, a ne sa depresijom ili anksioznošću. Zanimanje su ispitanici menjali jer više

nisu mogli da zadovolje kognitivne zahteve svog posla, a ne zbog nedostatka energije, interesovanja ili samopouzdanja. Problem ove studije je što je, za razliku od prethodno pomenute, broj ispitanika bio relativno mali. U studiju je uključeno svega 475 ispitanika izdvojenih iz postkovid studije (studija napravljena da prati dugoročne posledice po zdravlje kovid infekcije). Takođe, ona samo potvrđuje prethodne rezultate koji su ukazali na kognitivne probleme kod pacijenata sa kovidom. Iako je kognitivni deficit primećen u ovoj studiji dramatično veći od prethodne, ostaje nejasno koje grupe su teže pogođene. Takođe, i dalje ne znamo da li su ovo trajne posledice ili će se vremenom rešiti. Ono što je ova studija uspeła novo da nam da je mali uvid u to kakve posledice mogu imati ovi kognitivni poremećaji na funkcionisanje ljudi – promena zanimanja – zaključio je dr Stojanović.

I profesor dr Zoran Radovanović, epidemiolog, podseća da je kovid 19 ozbiljna sistemska bolest koja može da ošteti sve organske sisteme i sva tkiva u organizmu. Uz promene na plućima, srcu i krvnim sudovima, ugrožen je i nervni sistem, što se za posmatrača sa strane najpre ispoljava memorijskim ispadima (zaboravnost, „rupe“ u sećanju). Poseban problem je opstajanje simptoma i znakova posle akutne infekcije. To stanje je dobilo naziv dugi kovid ili postkovid, a – za razliku od ustaljenog mišljenja – može da nastane i kod mladih osoba, i to i posle klinički blago ispoljene infekcije.

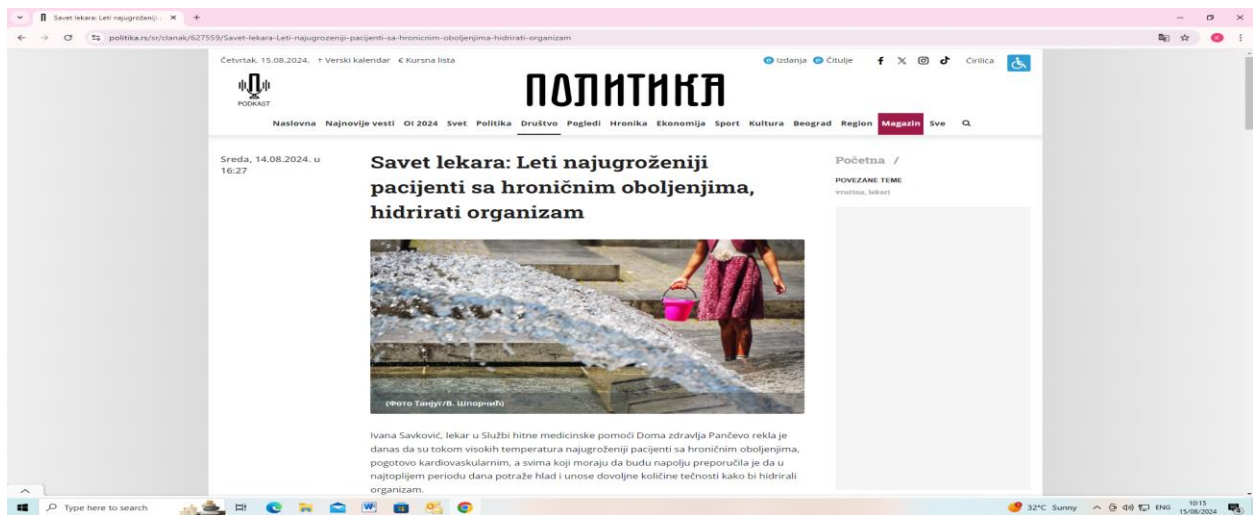
– Predstave o učestalosti dugog kovida zavise od kriterijuma korišćenog za njegovo definisanje – da li se računaju simptomi i znaci prisutni (ili naknadno pojačani) četiri, 10 ili 12 nedelja posle obolevanja, da li definiciju zadovoljava čovek sa jednim, tri, pet ili više ispoljenih simptoma itd. Otuda se, kao rizik od dugog kovida, pominje raspon od manje od šest do preko 30 posto svih infekcija. I laička javnost sve više postaje svesna postojanja dugog kovida, jer u svom okruženju sreće primere nekada dinamičnih, čilih i ornih ljudi koji, posle kovida 19, postaju fizički, ali i mentalno tromi, umorni i bezvoljni. Osećaju jaku malaksalost, teško podnose najmanji napor, a posle njega dugo ne mogu da se oporave. U ekstremnim slučajevima vezani su za krevet – kaže dr Radovanović.

U osnovi dugog kovida je oštećenje imunosistema, koji ne može više optimalno da odgovori izazovima. Posebno je pogođen tzv. ćelijski imunitet, a to stanje je praćeno otežanim sazrevanjem imunskih ćelija. Sve više je dokaza da je u pitanju autoimunski proces, što znači, ističe dr Radovanović, da odbrambene ćelije zadužene za prepoznavanje i neutralizaciju „uljeza“ prestaju da razlikuju svoje i tuđe, pa u sopstvenim ćelijama prepoznaju „neprijatelja“. Dugi kovid je često udružen sa dugotrajnim zadržavanjem virusa u organizmu.

– Upravo objavljena studija ima metodskih slabosti. Pre svega, pada u oči da je tek svaki peti ispitanik (19 odsto) prihvatio da učestvuje u istraživanju. Tako visoko selektovan uzorak onemogućuje smislenu uopštavanje. Ipak, rezultati se uklapaju u ranije stečena saznanja o delovanju kovida na mentalno zdravlje. To im daje kredibilitet. Važna poruka je da je u građevinu naših znanja o kovidu ugrađena još jedna ciglica koja kazuje da se treba čuvati zaražavanja i da je razumno pribeći vakcinaciji čim ona bude ponuđena građanstvu – smatra dr Radovanović.

Naučna istraživanja treba da otkriju i da li će ljudi koji su imali kovid 19 kasnije tokom pandemije, nakon vakcinacije i bez hospitalizacije, doživeti ozbiljne zdravstvene probleme.

ПОЛИТИКА

Savet lekara: Leti najugroženiji pacijenti sa hroničnim oboljenjima, hidrirati organizam

Ivana Savković, lekar u Službi hitne medicinske pomoći Doma zdravlja Pančevo rekla je danas da su tokom visokih temperatura najugroženiji pacijenti sa hroničnim oboljenjima, pogotovo kardiovaskularnim, a svima koji moraju da budu napolju preporučila je da u najtoplijem periodu dana potraže hlad i unose dovoljne količine tečnosti kako bi hidrirali organizam.

Savković je za Tanjug navela da se prethodnih dana broj poziva službi hitne pomoći u Pančevu skoro udvostručio, kao i da se povećao broj izlaženja na teren, jer visoke temperature ne prijaju građanima.

Ona je rekla da je ovih dana povećan broj pacijenata koji se javljaju sa sunčanicom, a da među njima ima i dece.

"U ovim danima imamo i sve veći broj pacijenata koji su zdravi, ali prosto odreaguju u vidu upravo te sunčanice sa tegobama i javljaju nam se preko dana, a uglavnom je veći broj poziva i dolazak kod nas u ambulantu tokom noći kada krenu da im se javljaju tegobe", pojasnila je Savković.

Dodala je da tokom letnjeg perioda posebnu pažnju moraju da obrate pacijenti sa hroničnim oboljenjima, pogotovo kardiovaskularnim, jer visoke temperature ne utiču dobro na njihove krvne sudove.

Ona je istakla da bi trebalo izbegavati da se izlazi napolje kada su najveće vrućine u periodu od 9 do 18, 19 sati, ali ako neko mora da bude van kuće, da traže neki prirodan hlad gde je drveće i zelenilo i sa sobom da nose bezalkoholno piće, vodu, limunadu ili nešto što će da ih hidrira.

"Svi građani uvek mogu pozvati 194 ako ništa drugo samo za savet, zato što mi smo tu ne samo da dajemo terapiju i da lečimo nego naravno i da posavetujemo naše sugrađane", rekla je Savković.

Dodala je da je alarmantno za lekare kada se jave pacijenti koji imaju bol u grudima, otežan govor, hod ili neko zdravstveno stanje koje nije uobičajeno za njih.